

En grön och hållbar politik

FÖR KUNGSÖRS BÄSTA

Handlingsprogram 2022–2026

Centerpartiet

Centerpartiets gröna röst behövs

Sverige och Kungsör står inför ett avgörande val i höst och Centerpartiets gröna och liberala värderingar behövs mer än någonsin. Centerpartiet vill se ett växande grönt Kungsör där hållbarhet möter tillväxt, där entreprenörskap möter solidaritet, där våra gröna naturvärden möter utveckling. Kungsör har stor potential att utvecklas till en grön kommun där människors engagemang, kreativitet och entreprenörsanda tas tillvara.

För att nå dit behövs ett nytt ledarskap som tar ansvar för hela Kungsör utveckling. I Centerpartiets handlingsprogram 2022–2026 kan du läsa mer om hur vi vill göra Kungsör till en grönare plats, där människor trivs och utvecklas.

Vi älskar vår gröna kommun och den kan bli ännu bättre med vår politik. Vi finns i hela kommunen, i tätorten och Kungsörs byar och vi vill göra Kungsör bättre för alla. Vårt parti har en lång tradition av att arbeta politiskt i Kungsörs kommun och vi är många som tillsammans kommer att arbeta för Kungsörs utveckling. Vi hoppas att du väljer att lägga din röst på Centerpartiet den 11 september.

Kungsör den 15 maj 2022

Lina Johansson tf kretsordförande

Madelene Fager Gruppledare

Innehållsförteckning

<u>Innehållsförteckning</u>	3
<u>För demokratins bästa</u>	4
<u>För jämställdhetens bästa</u>	4
<u>Klimat och miljö för ekokommunens bästa</u>	5
<u>Utveckla den biologiska mångfalden</u>	5
<u>Hållbar mat</u>	6
<u>Krisberedskap</u>	6
<u>Grön energi</u>	7
<u>Gröna transporter</u>	7
<u>Återvinning</u>	8
<u>Hållbart byggande för Kungsörs bästa</u>	8
<u>Hållbar utbildning för skolans bästa</u>	9
<u>För jobben och företagens bästa</u>	10
<u>Social trygghet</u>	11
<u>Ett bra liv för äldre bästa</u>	11
<u>Idrottens och civilsamhällets bästa</u>	12

För demokratins bästa

Centerpartiet kommer alltid att stå upp för det öppna och fria demokratiska samhället, vår liberala demokrati, yttrandefrihet, föreningsfrihet och alla människors lika värde. I ett demokratiskt samhälle vill vi att alla människors engagemang, kreativitet och entreprenörskap tas tillvara.

Omvärldens oro med krig och desinformation och misstro visar att demokratin är mer sårbar än vi kanske tror. Vår demokratiska fri- och rättigheter är värda att skydda varje dag och gemensamt måste vi stå upp för fri media och yttrandefrihet.

Den lokala demokratin handlar för oss om att beslut ska fattas så nära de människor som besluten berör som möjligt. I ett demokratiskt samhälle lämnas ingen utanför. Flickor, kvinnor, barn, unga och äldre samt etniska och religiösa minoritetsgrupper är särskilt utsatta, vilket riskerar att begränsa vilka röster som hörs i samhällsdebatten. Vi vill att kommunen gör mer för att inkludera alla i utvecklingen av kommunen.

Förutsättningarna för att delta i det demokratiska arbetet måste förbättras likaså invånarens möjlighet att vara delaktiga i utvecklingen av hela kommunen. Politiska möten bör ske på dagtid för att möjliggöra för fler att delta. Insyn och öppenhet i kommunen måste förbättras och kommunen måste jobba systematiskt med medborgardialoger. Det måste bli lättare att ta del om vad kommunen gör, vem man kan kontakta, vilka beslut som fattas och hur det går att påverka och komma med förslag. Det måste också vara lätt att komma i kontakt med kommunen för att kunna ta del av service, få svar på frågor och lämna synpunkter.

Som en del av demokratibygget behöver digitaliseringens möjligheter tas tillvara. Digitalisering skapar fler möjligheter för människor att mötas, träffas, fatta beslut och ta del av tjänster och service. Grundläggande är att invånare i hela kommunen har tillgång till snabb uppkoppling och möjlighet att del av tjänster och service digitalt. Här behöver kommunen göras mer. Centerpartiet har länge drivit på för webbsända kommunfullmäktigemöten för att ge medborgarna bättre möjlighet att följa den politiska debatten. Något som har beslutats men ännu inte genomförts, men som vi kommer att arbeta vidare för.

För jämställdhetens bästa

I Kungsör vill vi arbeta för

- ökad jämställdhetsintegrering där könsuppdelad statistik och gender budgeting för att synliggöra skillnader hur vi fördelar resurser mellan kvinnor och män.
- att det ska råda nolltolerans mot våld i nära relationer, sexuellt våld och kränkningar.
- säkra behov av skydd och stöd för kvinnor och barn utsatta för våld.
- heltid som norm i kommunen.

Centerpartiet är ett liberalt jämställt parti. Jämställdhet handlar om alla människors kamp för friheten att få vara den man är. Vi vill se ett Sverige där kvinnor och män har lika förutsättningar, möjligheter och rättigheter. Där man främst är människa och inte kvinna eller man.

Jämställdhet är ett av FN:s globala mål för hållbar utveckling. En jämställd fördelning av resurser, makt och inflytande samt om den mänskliga rättigheten att leva ett liv fritt från diskriminering och våld är en förutsättning för en hållbar utveckling. Det är inte en kvinnofråga. Utan det handlar om att riva de hinder som begränsar både flickors och pojkars, kvinnors och mäns frihet. Därför måste vi både som individ och gemensamt som samhälle arbeta för en jämställd och hållbar utveckling.

Jämställdhet handlar också om frihet från våld och ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen eller utsatt för hot och fridskränkningar. Våld i nära relation är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. Problemet finns inom alla delar av befolkningen, inom alla samhällsklasser, alla åldrar och i olika typer av nära relationer, men drabbar på ett helt överskuggande sätt flest kvinnor.

Var femte kvinna i Sverige ha någon gång under sitt vuxna liv utsatts för upprepat och systematiskt psykiskt våld av tidigare eller aktuell partner. Var femte kvinna uppgav också att de någon gång under sitt liv hade utsatts för allvarligt sexuellt våld.

”Huskurage” är ett arbetssätt och upplysning som kommunen och fastighetsbolag har börjat att arbeta med. Mer kunskap är också en nyckel i arbetet med att upptäcka om en individ är utsatt för hedersrelaterat förtryck eller våld.

Barns rätt att slippa våld, missbruk, samt omsorgsbrister måste alltid värderas högt. Barnkonventionen ska alltid vara vägledande för att alltid säkerställa barns bästa.

Jämställdhetsintegrering är den huvudsakliga strategin för att uppnå jämställdhet och motverka att jämställdhetsarbetet bedrivs i skymundan eller vid sidan av annan verksamhet. Jämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas måste ett jämställdhetsperspektiv finnas med i det dagliga arbetet. Jämställdhetsintegrering innebär därför att ett jämställdhetsperspektiv finns med i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen – från förslag, till genomförande och utvärdering.

Centerpartiet vill uppnå ett samhälle där kvinnor och män har lika möjlighet till makt och inflytande över sin egen situation. Ett samhälle som bidrar till att kvinnor och män ska kunna försörja sig själva och inte vara ekonomiskt beroende av en partner. Strukturella löneskillnader behöver synliggöras för att kunna åtgärdas. En stor del löneskillnaden beror på att yrken där fler kvinnor arbetar värderas lägre än yrken där fler män arbetar.

Vi vill arbeta för att bryta normen att kvinnor jobbar deltid. Deltidsarbete påverkar också hur man mår, karriären och löneutvecklingen. Deltidsarbete, sjukskrivningar och dålig karriärutveckling bidrar till en lägre livsinkomst och det ger en låg pension.

Klimat och miljö för ekokommunens bästa

Kungsör ska vara en av Sveriges mest hållbara kommuner. En kommun som minskar utsläppen och skapar bättre förutsättningar för liv på jorden. En kommun som skyddar värdefulla naturmiljöer och som gör det enkelt för människor att ta cykeln eller tåget till jobbet och skolan, välja den miljövänliga bilen och installera solceller på taket, bygga ett miljövänligt hus, sortera sitt avfall och leva ett hälsosamt liv nära naturen med ren luft och rent vatten.

Utveckla den biologiska mångfalden

I Kungsör vill vi arbeta för

- att Bevara och utveckla den biologiska mångfalden.
- ett tydligt skydd av Kungsör naturmiljöer, jordbruksmark, äng och betesmarker.
- ett nytt naturvårdsprogram och stärkt naturvårdsarbete i kommunen.
- bekämpning av sjögull i Mälaren.
- att anlägga en våtmark som reningssteg och förbättrad vattenkvalitet.

Naturen är en av Kungörs främsta tillgångar med en stor artrikedom. Djur- och växtliv, skogar, sjöar och vattendrag och grundvattnet är alla viktiga förutsättningar för liv. Förlusten av arter, naturtyper och ekosystem är ett av de största miljöproblemen i världen idag. Att skydda värdefull natur och hotade arter är en central uppgift för miljöpolitiken. För att skydda och utveckla värdefulla naturmiljöer behöver kommunen ta fram ett nytt naturvårdprogram som grund i arbetet.

Kungsörs naturområden har tidigare haft ett stort fokus i kommunens miljöarbete. Dessa miljöer har vårdats, utvecklats och restaurerats i samverkan mellan kommun och markägare. Kommunen prioriterar tyvärr inte naturvårdsarbete längre och flera värdefulla naturområden har pekats ut för exploatering. Vi vill se ett tydligt skydd av dessa miljöer men även att kommunen återtar arbetet med att förvalta och utvecklar den biologiska mångfalden i kommunen.

Kungsörs sjömiljöer måste också värnas och skötas. Mälarens ekosystem är idag i obalans och det behövs flera åtgärder för ett renare vatten. I Kungsör är spridningen av den invasiva sjöväxten Sjögull ett omfattande problem som påverkar bottenfauna och djurliv. Bekämpningen av sjögullet i Mälaren och Arbogaån måste därför intensifieras för att ge effekt. För ett renare vatten och artrikare miljöer vill vi också att det anläggs en våtmark i kommunen kopplat till kommunens reningsverk. Genom våtmarker minskar vi utsläppen, förbättrar vattenkvalitet och förstärker den biologiska mångfalden. Det är en viktig investering för människor, djur och växter.

Hållbar mat

I Kungsör vill vi arbeta för

- att all mat i kommunens kök ska vara lagad från grunden med svenska, gärna lokalt producerad, säsongsanpassad och/eller ekologiska råvaror.
- att köpa in mer mat från lokala producenter.

Maten vi äter påverkar vårt klimat och vår miljö, på sättet den produceras, transporteras och konsumeras. Vi vill att all mat vi äter ska vara hållbar med hänsyn till naturen, djuren och oss människor. Den lokala regionala och lokala livsmedelsstrategin är vägledande i arbetet.

Centerpartiet har jobbat länge för att skapa bättre förutsättningar för att producera mat men också för mer svensk och lokal mat i kommunens kök. Vi vill att all mat som serveras i kommunens restauranger ska vara lagad från grunden med svenska, gärna lokalt producerad, säsongsanpassad eller ekologiska råvaror. Livsmedel som produceras i Sverige har höga krav på djurskydd, låg användning av antibiotika och låg påverkan på klimatet i form av transporter och annat.

Samtidigt som kommunen väljer att köpa svenskt och lokalt producerat behöver den gröna näringen ges rätt förutsättningar för att producera och leverera råvaror. Lokalt måste det finnas goda förutsättningar att bedriva verksamhet. Tillgång till mark är en sådan förutsättning. Vi ser tyvärr med oro på hur övriga partiers ensidiga fokusering på bostäder och annan verksamhet riskerar att slå ut den lokala produktionen. Vi vill ge den gröna näringen förutsättningar att växa. Det gör vi genom att tydligt skydda produktiv jordbruksmark i kommunen.

Lokala upphandlingar spelar också en viktig roll och här behövs det tydliga upphandlingsdirektiv och kriterier. Tårtbitsupphandling behöver användas i större utsträckning än idag och upphandlingsenheten behöver ges tydliga direktiv att verka för att även lokala producenter ska kunna konkurrera och lägga anbud.

Krisberedskap

I Kungsör vill vi arbeta för

- stärkt kris- och krigsberedskap i händelse av kris.
- en plan för klimatanpassning.
- en beredskapsplan för livsmedels- och energiförsörjning.

Klimatförändringar, extremväder, pandemier, krig och terrorism är några exempel på hot och risker som Sverige står inför. Men också hot mot vår demokrati, vårt öppna samhälle och vårt sätt att leva.

Vårt samhälle måste därför ha en god förmåga att förebygga, motstå och hantera krissituationer i syfte att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden. Kommunen har idag en god planering inom detta område men med de förändringar vi ser i vår omvärld behöver kommunen stärka sin förmåga ytterligare för att kunna möta olika typer av kriser.

Händelser av extremväder och klimatkris är ett sådant exempel som behöver ges mer utrymme i kommunens planering. Långvarig torka, översvämningar, skogsbränder och stormar har visat på hur sårbart vårt samhälle är som kan slå ut allt från energiförsörjning till livsmedelsproduktion.

Det behöver finnas en plan för klimatanpassningar och en organisation för beredskap när händelsen väl är framme. Likaså behöver kommunen en plan för livsmedels- och energiförsörjning i händelse av kris. Informationssäkerhet och beredskap för cyberattacker är ett annat viktigt område där kommunen behöver förbättra sin förmåga för att förebygga och motstå händelser.

Grön energi

I Kungsör vill vi arbeta för

- en energiförsörjningsplan för att säkerställa kommunens energiförsörjning på sikt och minska behovet av fossil energi.
- att energieffektivisera kommunens fastigheter och verka för mer solenergi på kommunens tak.

I omställningen till ett grönt samhälle har energiförsörjningen fått en ökad betydelse och energisystemen behöver ställas om för att bli mer långsiktigt hållbara. För oss är förnyelsebar energi och energieffektiva lösningar vägen fram.

För kommunens del finns det flera åtgärder att vidta för att säkerställa energiförsörjningen och minska behovet av fossil energi i hela kommunen. I första hand behövs en energiförsörjningsplan för att säkerställa kommunens energiförsörjning på sikt.

Solenergin är en förnyelsebar energikälla som kommer att spela en viktig roll i omställningen. Vi vill därför se fler solceller på kommunens tak för att ställa om kommunens energibehov och öka användningen av förnyelsebar energi i hela kommunen. Det måste också bli enklare för människor att producera sin egen el från exempelvis solceller. Förutsättningarna har avsevärt förbättrats men mer kan göras lokalt. Vi vill att bygglovsansökan för solceller blir kostnadsfri och att det tas fram kriterier för när solceller kan sättas upp utan bygglov i detaljplanelagt område.

Bioenergi är en annan viktig energikälla där vi tar vara på avfall och restprodukter för produktion av drivmedel och el. Centerpartiet vill att Kungsör verkar för mer bioenergi som en del av energiförsörjningen.

Gröna transporter

I Kungsör vill vi arbeta för

- att göra det enklare att välja cykeln.
- fler avgångar och förbättrad punktligheten inom kollektivtrafiken.
- utveckla laddinfrastrukturen för elfordon i hela kommunen.
- att kommunens egna resor ska vara miljövänliga likaså upphandlade resor med skolbuss, färdtjänst och taxi.

Vi vill ha ett miljövänligt resande i kommunen. Oavsett hur vi väljer att resa, måste vi minska utsläppen och satsa på ett miljövänligt resande. Kommunen behöver därför satsa mer på gröna transporter. Vi tror inte att det finns ett transportslag som löser framtida behov utan det kommer att behövas en mix. Cykeln, bussen, tåget och den miljövänliga bilen är alla viktiga.

För att fler ska välja cykeln behövs effektiva åtgärder och Centerpartiet vill både utveckla befintligt vägar och bygga nytt. Gång- och cykelbana till Jägaråsen och Torpa är några exempel. Det behövs också trygga cykelparkeringar och belysta cykelbanor.

Möjligheterna att resa kollektivt måste också bli bättre. Inställda och försenade tåg, försämringar i busstrafik hör till många pendlares vardag. Här måste kommunen aktivt driva på för bättre punktlighet och utökad turtäthet. Möjligheterna för elever att ta sig skolan kollektivt måste också bli bättre. Den höjda kilometergräns som kommunen nyligen infört behöver ses över och slopas så att fler elever kan åka buss i stället för bil till skolan.

För att fler ska välja en miljövänlig bil behöver infrastrukturen för laddning byggas ut i hela kommunen. Vi vill att kommunen tar fram en laddstrategi och initierar ett samarbete med näringslivet.

På samma sätt som det ska vara lätt för invånare att ta sig fram och resa miljövänligt vill vi att kommunen ställer om. Cykeln ska vara det självklara valet i tjänsten, liksom att resa kollektivt. Samtidigt behöver kommunen påskynda utvecklingen till en mer miljövänlig fordonspark. Samma sak gäller för upphandlade resor med så som skolbuss, färdtjänst och taxi.

Återvinning

I Kungsör vill vi arbeta för

- att insamling av hushållsavfall ska ske i anslutning till hemmet.
- att service på återbruket förbättras genom utökade öppettider och meröppet.
- införande av en tjänst för hämtning av övrigt avfall.
- nyöppning av Fritidsbanken och Rödmyran.

Det ska vara lätt att göra rätt och återvinna och återanvända i den hållbara kommunen. För många är den vanligaste miljöinsatsen att ta hand om och sortera sitt hushållsavfall. Insamlingsplatser runt om i kommunen måste åtgärdas och det måste bli enklare att lämna sitt avfall för återvinning. Centerpartiet vill att sortering ska kunna göras i direkt anslutning till hemmet via så kallade flerfraktionskärl eller optisk sopsortering så att invånare kan sortera sitt hushållsavfall direkt i hemmet. Samtidigt vill vi att möjligheten att välja abonnemangstypen osorterat tas bort.

För att underlätta insamlingen av övrigt avfall vill vi även se utökande öppettider, gärna meröppet på Kungsörs återbruk där invånare kan besöka återbruket även när det inte finns personal på plats. För den som inte har möjlighet att tas sig till återbruket vill vi att en tjänst införs för hämtning direkt i hemmet.

Kommunen själv måste ta sin del av ansvaret och möjliggöra källsortering och återanvändning den egna verksamheten. Kommunens egna anläggningar såsom sporthall, ishall, badplatser etc måste förse med bra sorteringskärl.

Återanvändning och återbruk av material och produkter är en annan viktig del för att minska klimatutsläppen. Vi vill därför att kommunen återigen öppna återvinningsbutikerna Rödmyran och utlåningsverksamheten Fritidsbanken som har varit mycket uppskattat av Kungsörbor.

Hållbart byggande för Kungsörs bästa

I Kungsör vill vi arbeta för

- hållbar planering och byggande i hela kommunen.
- ett tydligt skydd mot exploateringen av Kungsörs gröna miljöer, betesmarker och produktiv jordbruksmark.
- en hållbarhetsprövad översiktsplan för byggande i hela kommunen
- en avgiftsfri bygglovsansökan och bygganmälan för installation av solceller.
- att utveckla Kungsörs gröna miljöer med fler ängar, fruktträd och bärbuskar i tätortsmiljö.

Kungsör med sina gröna omgivningar, Mälaren och landsbygden är idag en växande kommun. I ett växande Kungsör behövs fler bostäder, ett levande centrum, en attraktiv boendemiljö, god tillgång till kommunikationer och gröna miljöer. Vi vill att Kungsör växer hållbart i takt med vad vi förmår. Kommunen gröna värden och människors hälsa ska värnas och hållbarhet ska genomsyra all planering och byggande i kommunen.

Utformning av bostadsområden, service, förskolor, skolor, parker, lekplatser, idrottsanläggningar och kommunikationer behöver integreras på ett hållbart sätt. Vi vill i första hand se en förtätning och freda skyddsvärd mark. Vi vill se olika boendeformer och upplåtelseformer med lägenheter, radhus, småhus och villor. Gjutaren, Oxgatan, Stora torget och Vilabäcken är några exempel på nya bostadsområden. Vi vill också möjliggöra för fler att bygga i Kungsörs byar. Då krävs lättnader av strandskyddet och regelförändringar för den som vill bygga på landsbygden

När kommunen planerar och bygger måste ledstjärnan alltid vara att påverkan på vår miljö blir minsta möjliga. I en hållbar kommun ska miljöanpassat byggande vara det självklara valet. Vi vill att kommunen påskyndar utvecklingen och underlättar för de som vill bygga miljösamt genom sänkt bygglovstaxa och avgiftsbefrielse för ansökan att sätta upp solceller på sitt tak. Det finns även utvecklingspotential i hur kommunen utformar sina detaljplaner för att uppnå största möjliga miljö- och klimatnytta. Exempelvis att byggnader placeras på bästa sätt för att tillvarata solenergi.

Centerpartiet värdesätter kommunens naturmiljöer där det finns ett rikt växt- och djurliv. Vi vill därför ha ett tydligt skydd mot exploatering av Kungsörs naturmiljöer, betesmarker och produktiv jordbruksmark. Kungsörs naturmiljöer är lungor för oss som bor här och förutsättningar för ett ekosystem i balans. Med

kommunens nuvarande planer finns det däremot en stor risk att dessa miljöer byggs bort. Malmberga, Torpaslätten, Stallmästarhagen, och Skillingenäs är bara några exempel. Det säger vi tydligt nej till.

I den mer långsiktiga planeringen behövs en ny hållbarhetsprövad översiktsplan tas fram. Det nya planprogrammet innehåller stora brister och skulle medföra omfattande konsekvenser för Kungsör naturmiljöer och behöver skrotas.

Kungsörs gröna miljöer med parker, friluftsområden, naturleder är viktiga för människors hälsa. Dessa behöver skötas, -buskar och träd behöver ansas, gräs klippas, blommor planteras och sopor ska tas omhand. Det måste också finns ordentliga sophanteringsmöjligheter i våra grön- och rekreationsområden. Vi vill även att kommunen anlägger fler ängar i tätortsmiljö och planterar fler fruktträd och bärbuskar.

Hållbar utbildning för skolans bästa

I Kungsör vill vi arbeta för

- Alla elever ska ha förutsättningar för att gå ut grundskolan med fullständiga betyg, samt ökad måluppfyllelse i alla skolformer.
- Utredda stadiindelning för ökad trygghet.
- Nolltolerans mot mobbning, kränkningar och sexuella trakasserier bland barn, elever och skolpersonal.
- Öka antalet behörig personal.
- Förebyggande elevhälsoarbete ska prioriteras för att alla ska må bra, kroppsligt, mentalt och socialt.
- Flickor och pojkar ska ges samma förutsättningar för att må bra och lyckas i skolan och ut grundskolan med fullständiga betyg.
- Möjliggöra för fler elever att välja eftergymnasiala studier.

Kungsörs förskolor och skolor ska ha en god och trivsamt lärmiljö som stimulerar studie- och arbetsro, lärandet och arbetsglädje under hela skoldagen. I Kungsör ska det vara roligt, och inspirerande att studera och arbeta.

I Kungsörs skolor ska alla elever få lyckas. Oavsett bakgrund och färdigheter ska elever ha rätt att utifrån sina förutsättningar utvecklas och stimuleras på ett sådant sätt att de når målen. Därför behöver tidiga insatser prioriteras och elever ges det stöd de har rätt till. Kompetenser kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och särbegåvning behöver här stärkas i kommunen.

Förskolan i Kungsör lägger grunden för ett långsiktigt lärande och erbjuder en pedagogisk verksamhet med hög kvalitet. Förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik och rusta alla barn för skolåren.

I Kungsör ska alla elever ska ges samma förutsättningar för att må bra och lyckas i skolan och gå ut grundskolan med fullständiga betyg. Alla ges dessutom möjlighet att sträva efter högre betyg och därmed högre meritvärden. Stöd till barn och elever med särskilda behov ska tillgodoses.

Förskolan och skolan är en viktig arena för integration. Barn och unga behöver tidigt lära sig språket och ges bättre förutsättningar att klara kunskapskraven i skolan. Alla barn som har kommit till Sverige ska känna att dom har en plats i det här landet.

Föräldrar ska vara delaktiga i barn och elevers lärande och samarbetet mellan förskola, skola och familjer ska utvecklas. Det i sin tur bidrar till en öppen förskola och skola där alla barn och elever aktivt ges möjlighet att vara med och påverka.

Antalet barn och elever växer i Kungsörs förskolor och skolor. Skollokalerna behöver anpassas så att det svarar upp mot framtida behov. Därför vill vi se över stadiindelningen och skolorganisationen.

Barn, elever och personal ska känna sig trygga i sin skolmiljö. Nolltolerans mot mobbning och sexuella trakasserier bland elever och medarbetare. Att såväl lärare som elever, särskilt flickor, får utstå kränkningar och hot är därmed oacceptabelt. Detta påverkar även tryggheten och studieron negativt. Likaså är en trygg internetmiljö en angelägen fråga och en fråga om jämställdhet.

Det finns ett stort behov av att tala om normer och värderingar i skolan samt om hur människor bör behandla varandra. Skolan ska i samtliga skolformer arbeta med att motverka skillnader mellan elever och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Utbildningsinsatser för

befintlig skolpersonal inom sex, relationer, hedersvåld och kränkningar är viktigt för att ge all medarbetare kompetens i att lyfta och diskutera frågor relaterade till normer och värderingar.

Fysisk aktivitet är en del i arbetet med att förbättra ungas hälsa och välbefinnande, som dessutom påverkar inlärning positivt. Vi vill se rörelsesatsningar på alla skolor för samtliga elever.

Forskning visar att barn och unga mår allt sämre. Stress och psykisk ohälsa både hos pojkar och flickor har ökat kraftigt de senaste åren. Barn och unga rör sig mindre och äter sämre. Förebyggande elevhälsoarbete ska prioriteras för att alla ska må bra, kroppsligt, mentalt och socialt. Samarbetet mellan skola, elevhälsovård och omsorgspersoner stärks, samt tidiga förebyggande insatser och stärkt samarbete mellan förskola, skola och socialtjänst i det socialt förebyggande arbetet.

Barn, ungdomar och personal behöver göras mer delaktiga i klimat-, miljö och hållbarhetsarbete utifrån Agenda 2030.

Utbildning ska också leda till jobb och vi vill att alla elever ska ges flera vägar ut i arbetslivet och en ärlig chans att lyckas. Utvecklingen på arbetsmarknaden går fort och arbetsmarknadens behov av kompetens är stor och det behövs fler som utbildar sig och fler relevanta utbildningar. Då behöver kommunen göra mer för att möjliggör fler elever ska välja eftergymnasiala studier. En stärkt studie- och yrkesvägledning, goda möjligheter att läsa upp betyg, samarbete med akademien och näringslivet är några konkreta områden som kommunen bör fokusera mer på kommande år. Likaså behöver både grund- och gymnasieskola ge elever grundläggande kunskaper i företagsamhet via

Kungsörs kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare. Medarbetare ska vara trygga, kompetensutvecklas och arbeta i en god arbetsmiljö för att kunna bemöta barn och elever där det befinner sig, samt ha tiden och förutsättningarna för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

För jobben och företagens bästa

I Kungsör vill vi arbeta för

- att utveckla service och bemötande mot näringslivet.
- att stärka kvinnors företagande.
- regelförenklingar i myndighetsutövningen.
- Inrättandet av ett näringslivsråd och ett företagarcentrum.
- förbättra transportinfrastrukturen och göra det lättare för transporter på landsbygden samt arbeta för att större hänsyn ska tas till näringslivets infrastrukturbehov i Kungsörs planering.
- att stärka barn och ungas entreprenörskap genom satsningar på Ung Företagsamhet.
- att erbjuda alla elever i årskurs 2 och 3 på gymnasiet feriearbete.

Människors engagemang och entreprenörskap är grunden i ett samhällsbygge. Centerpartiet vill se ett Kungsör som utvecklas till en attraktiv kommun för företag där fler jobb skapas. Kungör har fortsatt den näst högsta arbetslösheten i länet, 11 procent.

Ungdomar och utrikesfödda hör till de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. Långvarigt utanförskap och fler riktiga jobb måste prioriteras. För oss är det alltid bättre att ha ett jobb att gå till än att gå på bidrag. Vi vill ha ett tydligt jobbfokus som tar tillvara människors kompetens och förmåga. För att klara det behövs ett målmedvetet arbete som leder till förenkling för företagare i kommunen. Service och bemötande behöver förbättras och regelverk och rutiner måste utgå efter devisen att det ska vara enkelt att vara företagare i Kungsör.

4 av 5 jobb skapas i små och medelstora företag. I Kungör är det framför allt småföretagarna som är våra jobbskapare. Centerpartiets målbild är att fler företag och ett starkare näringsliv. För att klara det inrättas ett näringslivsråd för samråd mellan kommunen och företag och ett företagarcentrum som erbjuder mentorskap och vägledning för de som vill starta egna företag. En särskilt viktig målgrupp är nyanlända. Företagarcentrum etableras med fördel i samarbete med andra kommuner.

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att starta och utveckla företag. Vi vill stärka kvinnors möjligheter att starta och driva företag. På så sätt kan fler kvinnor ha möjlighet att ta höga positioner i näringslivet. Då ledningsgrupper och styrelser blir mer jämställda förändras maktstrukturerna i näringslivet även utanför styrelserummen. Barn och ungas entreprenörskap behöver tas tillvara och utvecklas genom samarbete med Ung Företagsamhet redan i grundskolan.

För människor som står längst bort från arbetsmarknaden vill Centerpartiet se en variation av sysselsättningsformer som möter individen där hen är. Arbetsmarknadsavdelningen behöver därmed stärkas för att få fler personer i sysselsättning. Gärna i ett tydligt samarbete med det lokala näringslivet och ideell sektor.

Arbetslöshet skapar ett stort utanförskap och för den som står långt från arbetsmarknaden ska kommunen ha individanpassade åtgärder. I samarbete med Arbetsförmedlingen, Vuxenutbildningen och näringslivet ska nya möjligheter prövas. Kortaste vägen till egen försörjning ska vara ledord för att minska ett långvarigt bidragsberoende.

Social trygghet

I Kungsör vill vi arbeta för

- i samarbete med Region Västmanland etablera en familjecentral
- en mer närvarande polis och arbeta mer trygghetsskapande i kommunen.
- minskat missbruk och hjälp till personer i behov av stöd.

Trygga familjer är det viktigaste förebyggande arbetet vi kan göra för att bygga trygga vuxna. I Kungsör behövs en familjecentral där kommunal och regional verksamhet finns gemensamt och samarbetar tillsammans med exempelvis öppna förskolan för att träffa och finnas där för föräldrar och barn. Genom familjecentralens arbete får det förebyggande arbetet en tydlig plats och kommunen kan tillsammans med regionen erbjuda ett starkt föräldraskapsstöd med nära kontakter.

Samhället ska vara tillgängligt för alla. Därför får inte funktionsvariationer vara ett hinder för människor som vill utbilda sig, jobba, ha en aktiv fritid eller engagera sig i samhället. Det finns idag en lång erfarenhet av arbete inom funktionsstöd, men det är avgörande för framtiden att en ständig utveckling sker. I Kungsör finns det flera boenden och dagliga verksamheter för personer i behov av särskilt stöd. Den som bor i något av våra LSS boenden ska vara trygg i att få det bästa stödet utifrån sitt behov. Den som deltar i någon daglig verksamhet ska uppleva det stimulerande och positivt. Personal ska erbjudas vidareutbildning inom ny forskning, nya arbetssätt och få möjlighet att utveckla sin kompetens.

Fler människor med funktionsvariation måste utöver stöd och boende även få möjlighet att arbeta och studera. Kommunen måste här göra mer för att möjliggöra deltagande på arbetsmarken. Dels bör kommunen anställa fler personer med funktionsvariationer, men framför allt behövs bättre möjligheter till utbildning och ett stärkt samarbete med näringslivet och arbetsförmedlingen som förmedlar jobb. Möjligheten att driva företag måste också bli bättre

Kungsör ska vara en trygg och säker kommun där ingen står utanför. Det sociala skydds nätet finns där för dem som är i behov av det. Ingen ska heller känna sig rädd för att bli utsatt för brott och det är viktigt att ta uppkommen oro tas på allvar. Trygghetsskapande åtgärder och en närvarande polis i Kungsör är viktiga delar i det förebyggande arbetet.

Vi ser idag att tillgång på och missbruk av droger är ett stort problem i samhället och så också i Kungsör. Centerpartiet vill ha ett tydligt arbete mot droganvändning och vill att tidiga insatser i samverkan med föräldrar prioriteras. Vi vill att skola och socialtjänst ska samarbeta i samordnade och tidiga insatser. Elevhälsa och öppenvård är viktiga aktörer.

Ett bra liv för äldre bästa

I Kungsör vill vi arbeta för

- ökad trygghet och delaktighet.
- en variation av boenden för äldre etableras.
- att äldreomsorgen stärker sig genom geriatrisk kompetens.
- ökad friskvård i samarbete med frivilligorganisationer.
- inkludering och förhindra digitalt utanförskap.

Att bli äldre innebär för många ett aktivt, socialt och engagerat liv. Samtidigt känner många sig ensamma och otrygga. Centerpartiet vill att äldreomsorgens innehåll ska bygga på kunskap om åldrandet och utgå från den enskildes önskemål så långt det är möjligt. Trygghet och delaktighet ska vara ledord.

Åldrandet påverkas av en rad livsstilsfaktorer som t.ex. social gemenskap, kulturell aktivitet och fysisk aktivitet. Vi vill därför utveckla förebyggande insatser så att Kungsörs äldre ges bättre förutsättningar att leva ett gott och självständigt liv.

Matvanor har också stor betydelse för ett hälsosamt åldrande. Måltiderna som serveras ska vara näringsriktiga och individuellt anpassade. Det är viktigt att måltiden blir en bra upplevelse och att det finns möjlighet att anpassa antalet måltider över dygnet. En för lång dygnsfasta har negativa effekter och äldre kan behöva mindre men tätare måltider. En rekommendation från livsmedelsverket är sex måltider per dygn.

När behov av hjälp i olika former uppstår ska det finnas enkla och tydliga vägar för att nå denna. Digitaliseringen och ny teknik måste tas tillvara. En utvecklad välfärdsteknik kan leda till en tryggare vardag i eget boende. Kommunen behöver delta som en aktiv part i utvecklingen i länet samt erbjuda testmiljöer där äldre får prova fram ny teknik.

En satsning bör göras för att utveckla den digitala kunskapen hos äldre och på så vis förhindra ett digitalt utanförskap. Kommunen måste också vara aktiv i satsning på bredband i hela kommunen.

Vårdbehov måste alltid kunna mötas i god tid. Den geriatriska kunskapen har därför en viktig del i att kunna möta äldre människor i rätt tid och kunna arbeta förebyggande. Till kommunens stöd behövs här tätt samarbete med läkare från primärvården eller andra delar av region Västmanlands verksamheter.

Vi vill se en bred variation av olika boenden för den som är äldre och med insatser anpassade efter behov. Många bor kvar i villan eller lägenheten där de alltid bott och ska kunna göra så med stöd och hjälp. Men när så önskan om ett annat boende kommer så måste alternativ finnas tillgängliga. Vare sig det gäller boende med eller utan stöd från omsorgspersonal. Centerpartiet vill skapa fler så kallade Trygghetsboenden med möjlighet till gemensamma aktiviteter.

Det är mycket viktigt att stödja de frivilliga aktörer som arbetar ideellt och som betyder oerhört mycket för många personer. I samverkan med Mötesplatserna kan olika aktiviteter ordnas och ensamhet förebyggas. Kommunen ska vara en länk som möjliggör nya och spännande initiativ så att äldre får en variationsrik vardag.

Kommunen har ansvaret för hemsjukvården och än större krav kommer att ställas på denna. Det är viktigt att aktivt rekrytera personal med rätt kompetens för detta. Det finns mycket som kan underlätta vård i hemmet och Kungsör ska vara föregångare för att se till att utveckla vården. Hemsjukvården behöver också ett gott samarbete med region Västmanland och dess mobila vårdverksamheter för att fungera och utvecklas. Genom samarbete och avlastning kan många onödiga sjukhusvistelser undvikas.

Många äldre tar hand om och vårdar sin make/maka i det gemensamma hemmet när funktionerna sviktar. Det är en situation som kan bli mycket krävande och där behöver kommunen avlasta på många olika sätt. Lyhördhet och flexibilitet ska vara ledord i detta.

Korttidsplatser för avlastning är nödvändiga och ska finnas tillgängliga utan långa väntetider. Dagverksamheter för personer med demensproblematik ska utvecklas och erbjudas för alla som vill ta del.

Personalen som arbetar i äldreomsorgen är grunden för att vården fungerar och Kungsör ska ha som mål att bli Sveriges bästa arbetsgivare. Kompetensutveckling, medinflytande och löneutveckling är tre hörnstenar i att trygga framtiden. Kommunen ska på olika sätt uppmärksamma goda ledare och peppa personalgrupper som anstränger sig extra för att utveckla och förbättra verksamheten.

Idrottens och civilsamhällets bästa

I Kungsör vill vi arbeta för:

- möjliggöra spontanidrott i sporthallen och införa en "allmänhetens sporthall"
- välskötta promenad- och löparspår, elljusspår och utegym
- en kulturskola på orten
- att etablera ett Naturum
- stärka samarbetet mellan föreningslivet och skolan.
- ett digitalt bokningssystem för lokaler och idrottsanläggningar
- att utbudet av mötesplatser ska tillgodose både kvinnors och mäns intressen.
- Utveckla och modernisera ridanläggningen i Klämsbo.

En aktiv fritid och berikar människors liv, skapar folkhälsa och välbefinnande. Kungsör har idag ett aktivt kultur- och fritidsliv. Föreningslivet spelar här en helt avgörande roll och gör ett viktigt arbete. Centerpartiet vill uppmuntra detta arbete så att fler vill vara med och bidra.

Idrott och rörelse främjar hälsa, motverkar stress och folksjukdom. Därför vill stärka Kungsör som idrottskommun. Idrotten ska vara tillgänglig för alla, oavsett fysiska förutsättningar och ekonomisk situation. Det måste finnas ett brett utbud med möjlighet att utvecklas.

Barn och ungas idrottande behöver särskilt prioriteras för att främja rörelse och en god start i livet. Vi vill därför se fler möjligheter till spontanidrott för barn och ungas närmiljö såväl som vid etablerade anläggningar.

Idrotten ska också vara inkluderande och jämställd. Tillgång till lokaler, dusch och träningstider ska vara lika för flickor och pojkar, utbud, samt att fördelning av anläggningsinvesteringar ska ses ur ett jämställdhetsperspektiv. Kungsörs ridanläggning är kraftigt eftersatt av kommunen och det vill vi göra något åt.

Kungsörs friluftsområden, naturleder är också viktiga för människors hälsa. Det ska finnas välskötta promenad- och löparspår, elljusspår, utegym så det blir lätt att vistas i och ta del av Kungsörs natur.

Även kulturen bygger hälsa. Det finns idag ett rikt kulturliv i kommunen men barn och ungas möjlighet att utöva kultur måste bli bättre. Vi vill därför se en kulturskola på orten för dans, musik, film, bild och konst.

Kungsörs bibliotek är en central mötesplats. Centerpartiet vill fortsätta utveckla biblioteket med lässatsningar och kulturaktiviteter. Likaså behöver Valskogs möjlighet till biblioteksservice säkras för framtiden.

Studieförbunden och bygdegårdarna bidrar med sin studieverksamhet och sina kulturarrangemang att göra Kungsör till en aktiv kommun och att aktivera invånarna. Vi vill särskilt värna deras arbete som betyder mycket för många.

Kungsör har många pärlor och unika friluftsområden som vi måste bevara och utvecklas. Hit hör bland annat Kungsudden, Lockmora, Kungsörsleden och inte minst hagmarkerna, våra naturreservat och sjönära miljöer. För att öka kunskap och engagemang för vår gemensamma naturskatt vill vi etablera ett Naturum på Kungsudden som erbjuder utställningar, temakvällar och naturaktiviteter.